

Vår ref.: 509.192/TBr/TLJ/2021/26

Høringsuttalelse Dokument 8:216 S om nødvendige tiltak for å sikre vann og avløp

I Norge drikker vi vann fra springen, tar oss en dusj og spylers ned i toalettet med den største selvfølge. Vann- og avløpstjenestene produseres i hovedsak av kommuner og kommunalt eide selskaper. Helt avgjørende for dette godet er vann- og avløpsinfrastrukturen, som er bygget opp gjennom de siste 160 årene. De tekniske anleggene består blant annet av vannbehandlingsanlegg, avløpsrensaneanlegg, slambehandlingsanlegg, pumpestasjoner, høydebassenger og ledninger for vann, avløp og overvann.

Lengden på ledningsnett gir en god illustrasjon på hvor omfattende infrastruktur det er snakk om: Vann- og avløpsledningene i Norge er på hele 280.000 km, noe som tilsvarer avstanden 7 ganger rundt jorden ved ekvator. Det er om lag 100.000 km kommunalt eide hovedledninger for vann og avløp og 180.000 km stikkledninger som huseier selv har ansvar for, fra hovedledning i veg og frem til husveggen.

Store behov de neste 20 årene

Norsk Vann utgav i februar 2021 en rapport som beregner investeringsbehovet for kommunene de neste 20 årene, Norsk Vann rapport 259 «Kommunalt investeringsbehov». Rapporten viser at det må investeres 332 milliarder i denne perioden. Befolkningsvekst, skjerpede myndighetskrav, håndtering av klimaendringer, økte krav til forsyningssikkerhet og økende behov for å fornye deler av et aldrende ledningsnett, er faktorer som driver frem behovet for investeringer.

Rapporten viser også at det er betydelige regionale forskjeller. De fleste innbyggere vil oppleve en dobling av gebyrene, mange steder blir det en tredobling. Antall innbyggere som deler regningen pr kilometer ledning er en viktig årsak til dette. Forskjellene forsterkes av andre faktorer som går i distriktenes disfavør, som tilgang på nok og riktig kompetanse og kapasitet til å planlegge, prosjektere og gjennomføre prosjekter i denne størrelsesorden sammen med lokalt næringsliv, muligheten til å standardisere løsninger og utvikle innovasjoner og teknologiløsninger, evne til å håndtere konsekvenser av villere og våtere klima som rammer vilkårlig, for å nevne noen.

Ansvar

Det er ingen tvil om at kommunen både har ansvaret og tar ansvaret for leveransen til innbyggeren. Samtidig så har bransjen gjennom mange år etterspurt konkrete handlinger fra myndighetene som vil gjøre leveransene til kommunen enklere. Vi har et fragmentert lovverk i dag som burde vært ryddet opp i. Mye av dette ble i 2020 sendt på høring fra Miljødirektoratet, dette fikk bred tilslutning fra bransjen. Dette er lovendringer som Stortinget burde fått vedtatt raskt. I 2015 kom NOU 2015:16 om overvann i byer og tettsteder. Her ble det pekt på en rekke gode forslag. Det haster nå med å komme med avklaringer for finansiering og ansvar for overvann. Klimaendringene treffer vår bransje hardt og er også en viktig årsak til at mange kommuner bryter utslippstillatelser. Dette fordi det kommer alt for mye fremmedvann ned i avløpet når styrtregne kommer. Vi vet at dette rammer vilkårlig og er uforutsigbart. Staten har også den siste tiden pålagt tøffe tidsrammer ovenfor kommunen med å utbedre avløpsbehandlingen, her ser vi at mange kommune sliter med å komme i en god dialog med regional stat. Veiledningsplikten som staten har

vanskeliggjøres både av manglende kapasitet og fordi man nå legger om til en ny mal for utslippssøknadene som de, av uforståelige grunner, ikke vil dele med kommunen.

Innovasjon

Det at tjenestene er finansiert gjennom selvkost mener vi er fornuftig, samtidig så ser vi at det også kan by på utfordringer når det kommer til innovasjon. De fleste ordninger er ikke tilpasset et selvkostregime og det har ført til at bransjen har behov for å utvikle dette på andre måter. Her tar forslaget opp to viktige momenter. Folkehelseinstituttet utredet en ordning for bransjen i 2018 som hele bransjen slutter seg helhjertet til. Det handler om en ordning hvor et lite påslag på gebyret kunne sikret en finansiering for bransjen. 50 kr pr abonnent i året vil gi om lag 100 millioner kr. Dette ville være en god løsning for en bransje som finansieres av selvkost. Også forbruker siden er positiv til dette, Huseierne har vært med bransjen i arbeidet for å få realisert dette. Nasjonalt senter for vanninfrastruktur på Ås er en milepæl for en samlet bransje. Her har man funnet sammen på tvers i bransjen, offentlige og private. Målet her er både og utvikle kompetanse og innovasjoner som vil tjene innbyggeren. Senteret er nå i oppstartsfasen for byggingen av infrastrukturen og ledningsanleggene som skal være der, det hadde vært svært ønskelig å kunne utvidet senteret noe for å få med de siste viktige brikkene bransjen trenger. En tilleggsbevilgning fra staten på 8 millioner kroner hadde sikret dette.

Oppsummert:

Det er ingen tvil om at vi står foran store utfordringer i årene som kommer, hele bransjen vil bli satt under press for å klare dette. Alle de syv forslagene som er fremmet i denne saken vil være gode og nødvendige bidrag for at vi skal få utført de viktige og samfunnskritiske oppgavene i årene som kommer. Vi vil under gi en kort kommentar til hvert enkelt forslag.

Forslag 1: Stortinget ber regjeringen gjennomføre en statlig utredning om et nasjonalt system for nødvannsutstyr som et prioritert tiltak for å styrke beredskapsevnen på drikkevannsområdet.

Det er avgjørende å ruste opp beredskapen med å få etablert også en nasjonal ordning for nødvann. For mindre hendelser så håndterer kommunen dette godt i dag, enten alene eller i regionalt samarbeid. Ved en større hendelse har vi ikke den kapasiteten for dette. Her burde det vært etablert en ordning, gjerne etter svensk modell. Det kan også her være fornuftig å etablere et samarbeid med Sverige om dette.

Forslag 2: Stortinget ber regjeringen sette av tilstrekkelige ressurser til å følge opp forslagene i NOU 2015:16, herunder utrede spørsmålet om ansvar for skader, og å modernisere lov- og forskriftsreguleringen av vann- og avløpsgebyrene og fremme nødvendige forslag for å sørge for dette.

Forslag 6: Stortinget ber regjeringen sikre at Miljødirektoratets forslag til en utvidet vass- og avløpsanleggslov som imøtekommer behovet for en samlet regulering, kommer til behandling i Stortinget snarest.

Disse to forslagene mener vi henger sammen. Bransjen har lenge etterspurt en helhetlig vanntjenestelov. Det ble i fjor sendt ut et høringsforslag som var en god begynnelse på dette. Det haster å få lagt dette fram til behandling i Stortinget. I tillegg så har bransjen over mange år etterspurt an avklaring for ansvar og finansiering knyttet til overvann. Klimaendringene med både mye mer nedbør og lengre perioder med tørke utfordrer bransjen betydelig allerede. Vi forventer at lovgivende forsamling nå klarer å følge opp med lovarbeid som er tilpasset denne utviklingen.

Forslag 3: Stortinget ber regjeringen fremme forslag om nødvendige endringer i vass- og avløpsanleggslova § 4 for å kunne gi et obligatorisk påslag på ca. 50 kroner per abonnent per år.

Dette er viktig forslag for bransjen. Utredningene som Folkehelseinstituttet gjorde i 2018 om dette fikk en bred tilslutning, også fra forbrukerne sine organisasjoner. MEF, KS, Huseierne, Vannklyngen og Norsk Vann har stått sammen bak arbeidet med å få dette på plass.

Forslag 4: Stortinget ber regjeringen fremme nødvendige forslag for å sikre økt finansiering til vannkompetanse i årene som kommer.

Forslag 5: Stortinget ber regjeringen flytte ingeniørutdanningen opp én kategori, til kategori D, med et langsiktig mål om plassering i kategori C.

Begge disse forslagene støtter vi. Gjennom Norsk Vann rapport 258 om rekrutteringsbehov i vannbransjen ser vi at det trengs 37 nye sivilingeniører, 41 nye ingeniører og i snitt 100 nye driftsoperatører hvert eneste år de neste 30 årene for å møte behovet i vannbransjen. Dette blir en nøkkelfaktor for å løse bransjens samfunnskritiske oppdrag.

Forslag 7: Stortinget ber regjeringen sørge for å fullfinansiere Nasjonalt senter for vanninfrastruktur i tilknytning til NMBU på Ås.

Dette er forslag som treffer absolutt hele bransjen. Dette fordi kommuner, anleggsbransjen og leverandørindustrien har jobbet sammen over lang tid med å etablere nasjonalt senter for vanninfrastruktur. Spleiselaget har vært krevende, men nå er man der at bygging av sentret kan realiseres i løpet av dette året. Dessverre så mangler det om lag 8 millioner til å gjøre senteret komplett fra oppstart. Dette hadde vært viktig å få på plass slik at man sikret et godt tilbud til brukere fra oppstart. Det er ingen tvil om dette senteret både vil sikre kvalitet og bidra til gode innovasjoner for årene som kommer når det gjelder ledningsnett. Dette vil komme innbyggerne i hele landet til gode.

Vi ønsker komiteen lykke til med behandlingen av en særdeles viktig sak.

Med hilsen
Norsk Vann BA

Thomas Breen
Direktør

____sign_____
Thomas Langeland Jørgensen
Stabsleder kommunikasjon og
samfunnskontakt